

TERMINOLOGIA SAMORZĄDOWA POLSKO – WŁOSKA

Mieczysław Żochowski

Autor jest doktorem nauk humanistycznych, historykiem specjalizującym się w historii najnowszej Włoch, autorem monografii i szeregu artykułów poświęconych tej tematyce. Jest też tłumaczem języka włoskiego i rosyjskiego, członkiem zwyczajnym PT TEPiS. Specjalizacja – tłumaczenia prawniczo-administracyjne, ekonomiczno-handlowe i techniczne.

Tłumacząc na język obcy czy z języka obcego na język polski teksty zawierające terminologię z zakresu podziału terytorialnego państwa i organizacji samorządu terytorialnego, tłumacz staje wobec problemu zastosowania takiej terminologii, która byłaby zrozumiała dla adresata wykonywanego tłumaczenia.

W sytuacji, gdy podział terytorialny państwa, z którego języka tłumaczymy, jest szeroko znany, sprawa jest prostsza, gdyż wtedy jest już na ogół w użyciu terminologia utrwalona w brzmieniu oryginalnym lub dostosowanym do języka naszego tłumaczenia. Przykładem mogą być takie pojęcia, jak stan czy gubernator w USA, departament czy mer we Francji, ziemia-land czy burmistrz w Niemczech, kanton w Szwajcarii itp.

Znacznie trudniejsze zadanie czeka tłumacza, gdy ma do czynienia z językami krajów, których podział terytorialny nie jest szeroko znany a na dodatek kompetencje poszczególnych szczebli i organów administracji państwowej i samorządowej w obu krajach istotnie się różnią.

Z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku Włoch i Polski. Podział terytorialny obowiązujący aktualnie w Polsce oraz podział terytorialny we Włoszech zasadniczo nie odbiegają od siebie, choć ilość jednostek na poszczególnych szczeblach tego podziału w obu państwach różni się, w niektórych przypadkach w sposób znaczny. Daleko idące są także różnice w kompetencjach struktur samorządowych poszczególnych szczebli – największe na poziomie regionu oraz reprezentantów władzy centralnej na tym szczeblu.

Struktura i podstawowe uprawnienia samorządu terytorialnego a także przedstawiciele władzy centralnej w terenie określone są w Tytule V Konstytucji Republiki Włoskiej, obejmującym artykuły 114–133 (w tekście uwzględniono zmiany wprowadzone w ramach reformy federalnej ustawą konstytucyjną 3/2001 i potwierdzone w referendum z 7 października 2001, które weszły w życie 8 listopada 2001 roku).

Polskiemu pojęciu samorządu terytorialnego odpowiada we Włoszech pojęcie *enti pubblici territoriali*. Składają się one z trzech szczebli: region (*regione*) – odpowiednik polskiego województwa, prowincja (*provincia*) – odpowiednik polskiego powiatu i komuna (*comune*) - odpowiednik polskiej gminy. Te trzy szczeble tworzą system podziału terytorialnego Republiki Włoskiej. Posiadają one autonomię polityczną i prawną określoną w konstytucji i ustawach. Cecha terytorialności określa zakres działania danego szczebla a zarazem stanowi element odróżniający od innych struktur wyposażonych w określone uprawnienia władzy lokalnej nie mających tej cechy, np. lokalne placówki służby zdrowia – *unità sanitaria locale (USL)*, izby handlowe – *camere di commercio*, izby i stowarzyszenia zawodowe – *ordini e collegi professionali* (7, 416).

Największa jednostka podziału terytorialnego Włoch to region (*regione*). Odpowiada on naszemu województwu. Zgodnie z art. 131 Konstytucji Włochy są podzielone na dwadzieścia regionów: 15 o statucie zwyczajnym i 5 o statucie autonomicznym (określonych w art. 116 Konstytucji: Sycylia, Sardynia, Trentino-Alto Adige, Friuli-Venezia Giulia i Valle d’Aosta). Biorąc pod uwagę powierzchnię Włoch (ok. 301.000 km²), średni obszar regionu jest nieco mniejszy, niż polskiego województwa, ale regiony ogromnie się różnią zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności. Regionem o największej powierzchni jest Sycylia (25.707 km², 8,5% powierzchni kraju), natomiast pod względem liczby ludności zdecydowanie góruje Lombardia (8.959 tys., ok. 15,6% ludności kraju). Aby uświadomić sobie różnicę między regionami pod względem wielkości i liczby

ludności, wystarczy powiedzieć, że na 2 ostatnich miejscach znajdują się Valle d'Aosta (3.263 km², 119.200 mieszk.) i Molise (4.437 km², 330.700 mieszkańców; wszystkie dane wg: 9, 153-162).

Chociaż Konstytucja weszła w życie 1 stycznia 1948 r., to jedynie regiony autonomiczne zostały utworzone zaraz po wojnie - w latach 1945-1946, z wyjątkiem regionu Friuli-Venezia Giulia, którego statut został zatwierdzony dopiero w roku 1963. Natomiast utworzenie regionów o statucie zwyczajnym przez ponad 20 lat było blokowane przez pozostającą u władzy Chadecję i dopiero w latach 1968-1970 w wyniku długotrwałych i burzliwych debat parlamentarnych została przyjęta ustawa konstytucyjna wprowadzająca praktycznie w życie określony w Konstytucji system podziału terytorialnego i szczegółowo określone kompetencje poszczególnych jego szczebli. Być może jedynym, ale bardzo ważnym plusem tego opóźnienia był fakt, że włoski samorząd terytorialny, zwłaszcza na poziomie regionu, uzyskał bardzo szeroką autonomię – najszerszą ze wszystkich państw należących wtedy do EWG.

Region jest jednostką autonomiczną, której uprawnienia i funkcje były określone w Konstytucji (art. 115) przed zmianami wprowadzonymi ustawą konstytucyjną 3/2001. Ustawa ta obowiązująca od 8 listopada 2001 zmieniła zasadniczo sposób określania kompetencji samorządu terytorialnego – zamiast dotychczasowego wyliczenia kompetencji regionów zmieniony art. 117 Konstytucji wylicza sprawy będące w wyłącznej kompetencji legislacyjnej państwa (litery a – s), oraz listę spraw, w których do kompetencji państwa zastrzeżono wyłącznie ustalanie podstawowych zasad. W powyższych sprawach państwo może delegować regionom określone ustawowo uprawnienia. Wszystkie pozostałe sprawy nie zastrzeżone do wyłącznej kompetencji państwa Konstytucja pozostawia w kompetencji legislacyjnej regionów. Celem tej reformy było rozszerzenie uprawnień samorządu terytorialnego.

Podstawowe kompetencje władz regionalnych określone są w artykułach 117-127 Konstytucji. Władze regionów otrzymały prawo uchwalania przepisów prawnych w granicach ustalonych przez obowiązujące ustawy z zastrzeżeniem, by nie były sprzeczne z interesem narodowym oraz interesem innych regionów. Lista dziedzin pozostających w kompetencji regionów określona w art. 117 Konstytucji w jego poprzednim brzmieniu była bardzo długa.

Obejmowała ona:

- tworzenie i określanie zadań i uprawnień urzędów i jednostek administracyjnych podporządkowanych władzy *regionalnej (ordinamento degli uffici e degli enti locali dipendenti dalla Regione)*;
- ustalanie ilości i granic jednostek podziału terytorialnego w ramach komun (*circoscrizioni comunali*);
- działalność policji lokalnej na terenach miejskich i wiejskich (*polizia locale urbana e rurale - odpowiednik polskiej straży miejskiej i gminnej*);
- targi i handel wewnętrzny (*fiere e mercati*);
- dobroczynność społeczna, pomoc medyczna i szpitalna (*beneficenza pubblica ed assistenza sanitaria ed ospedaliera*),
- nauka rzemiosła i szkolnictwo zawodowe, pomoc szkolna (*istruzione artigiana e professionale e assistenza scolastica*);
- muzea i biblioteki prowadzone przez jednostki miejscowe (*musei e biblioteche di enti locali*);
- urbanistyka (*urbanistica*);
- turystyka i przemysł hotelarski (*turismo ed industria alberghiera*);
- linie tramwajowe i transportu samochodowego o znaczeniu regionalnym (*tramvie e linee automobilistiche di interesse regionale*);
- drogi, wodociągi i roboty publiczne o znaczeniu regionalnym (*viabilità, acquedotti e lavori pubblici di interesse regionale*);

- żegluga i porty śródlądowe (*navigazione e porti lacuali*);
- wody mineralne i termalne (*acque minerali e termali*);
- kopalnie surowców mineralnych, skał i torfu (*cave e torbiere*);
- myślistwo (*caccia*);
- rybołówstwo na wodach śródlądowych (*pesca nelle acque interne*);
- rolnictwo i leśnictwo (*agricoltura e foreste*);
- rzemiosło (*artigianato*);
- inne sprawy określone w ustawach konstytucyjnych (*altre materie indicate da leggi costituzionali*).

Z listy spraw zastrzeżonych do kompetencji państwa w nowym brzmieniu art. 117 Konstytucji wynika, że wszystkie powyższe sprawy pozostały nadal w kompetencji regionów. We wszystkich tych sprawach władzom regionu przysługują uprawnienia do uchwalania prawa regionalnego (*emanare leggi regionali*), wydawania rozporządzeń regionalnych (*regolamento regionale*), zarówno samoistnych, jak i wdrażających ustawy państwowe na swoim terenie, wydawania okólników (*circolare*), wydawania aktów administracyjnych w sprawach nie zastrzeżonych do wyłącznej kompetencji państwa, zaś w sprawach zastrzeżonych na podstawie delegacji ustawowej (decyzje, pozwolenia, zezwolenia, dopuszczenia – *decisioni, concessioni, autorizzazioni, ammissioni*). W odniesieniu do tych spraw regiony wykonują także funkcje administracyjne z wyjątkiem spraw o zasięgu wyłącznie lokalnym, w których kompetencje państwo przekazało w drodze ustawy bezpośrednio prowincjom lub komunom.

Art. 119 Konstytucji przyznaje regionom (a także komunom, prowincjom i miastom o statusie metropolii) autonomię finansową w zakresie wpływów i wydatków (*autonomia finanziaria di entrata e di spesa*) a także posiadania niezależnych środków (*risorse autonome*). Regiony mają również prawo ustanawiania i określania wysokości podatków i opłat lokalnych oraz dysponują wpływami z tych źródeł (*tributi ed entrate propri*) a także partycypują w dochodach z podatków wpływających do skarbu państwa z ich terenu (*compartecipazioni al gettito di tributi erariali riferibile al loro territorio*). Środki te mają służyć ogniwom samorządu terytorialnego dla finansowania przypisanych im funkcji publicznych (*funzioni pubbliche loro attribuite*).

Regiony (a także komuny, prowincje i miasta o statusie metropolii) posiadają własny majątek (*patrimonio*) zgodnie z zasadami ogólnymi określonymi przez ustawy państwowe. Mogą też zaciągać zobowiązania (*possono ricorrere all'indebitamento*) ale wyłącznie na cele wydatków inwestycyjnych. Wykluczona jest jakakolwiek gwarancja państwa dla umów kredytowych zawartych przez ogniwa samorządu terytorialnego (*esclusa ogni garanzia dello Stato sui prestiti dagli stessi contratti*).

Regiony dysponują autonomią w zakresie planowania i programowania regionalnego, uchwalają budżet regionalny i regionalny plan rozwoju gospodarczego. Posiadają także herb (*stemma*) oraz sztandar (*gonfalone*) ustanowione przez prawo regionu.

Państwo w trybie ustawowym tworzy fundusz wyrównawczy (*fondo preequativo*) bez ograniczania jego przeznaczenia w celu wspierania terenów o najniższej zdolności podatkowej na mieszkańca (*minore capacità fiscale per abitante*).

Jest jeszcze jeden bardzo ważny zakres uprawnień regionów (którego nie posiada polski samorząd wojewódzki) – mianowicie prawo tworzenia nowych gmin (*istituire nuovi comuni*), łączenia gmin istniejących (*poedere alla fusione di comuni esistenti*), zmieniania ich zasięgu terytorialnego i nazwy (*circoscrizioni e denominazioni*), wreszcie uprawnienia w zakresie nadzoru i kontroli w stosunku do jednostek samorządu niższych szczebli.

W art. 120 Konstytucji określono też zakazy – regiony nie mają prawa ustanawiać ceł eksportowych, importowych lub tranzytowych (*dazi d'importazione o esportazione o transito*),

wprowadzać jakichkolwiek ograniczeń swobody poruszania się osób lub przewozu rzeczy między regionami lub też swobody wykonywania przez obywateli zawodu, zajęcia lub pracy na terenie całego kraju.

Ten sam artykuł 120 Konstytucji przewiduje również możliwość zastąpienia przez rząd organów regionu lub niższych szczebli *samorządu* (*il Governo può sostituirsi a organi delle Regioni, delle Città metropolitane, delle Province e dei Comuni*) w przypadkach, gdy dany organ nie przestrzega prawa i traktatów międzynarodowych lub przepisów unijnych (*nel caso di mancato rispetto di norme e trattati internazionali o della normativa comunitaria*), gdy stwarza poważne zagrożenie naruszenia bezpieczeństwa publicznego (*pericolo grave per l'incolumità e la sicurezza pubblica*) albo też gdy jest to konieczne ze względu na ochronę jedności prawnej i ekonomicznej państwa (*quando lo richiedono la tutela dell'unità giuridica o dell'unità economica*) a w szczególności ze względu na konieczność zapewnienia wypełniania podstawowych zadań dotyczących praw obywatelskich i socjalnych (*e in particolare la tutela dei livelli essenziali delle prestazioni concernenti i diritti civili e sociali*). Tryb wykonywania uprawnień zastąpiętego organu w zgodzie z zasadą pomocniczości oraz lojalnej współpracy określa ustawa (*la legge definisce le procedure atte a garantire che i poteri sostitutivi siano esercitati nel rispetto del principio di sussidiarietà e del principio di leale collaborazione*).

W praktyce zgodnie z zasadami ustalonymi w ustawie następuje rozwiązanie (*scioglimento*) inkryminowanego organu na mocy umotywowanego dekretu Prezydenta Republiki, na wniosek Rady Ministrów i po zasięgnięciu opinii Komisji parlamentarnej do spraw regionalnych, złożonej z deputowanych i senatorów. Wraz z dekretem rozwiązującym zostaje powołana komisja złożona z trzech obywateli posiadających bierne prawo wyborcze do danego organu (odpowiednik polskiego komisarza rządu). Komisja ta rozpisuje nowe wybory na ogół w ciągu trzech miesięcy i zajmuje się zwykłą administracją w zakresie przysługującym rozwiązанemu organowi, podejmując czynności nie cierpiące zwłoki (*atti improrogabili*). Akty podjęte przez Komisję podlegają zatwierdzeniu (*ratifica*) przez nowo wybrany organ.

Ustrój Włoch pod naciskiem szczególnie bogatych regionów północnych ewoluuje stopniowo ku coraz szerszej autonomii władz lokalnych. Koalicja „Dom Wolności”, (*Casa delle Libertà*), która zdobyła władzę w wyniku wyborów odbytych 13 maja 2001, prowadziła kampanię pod hasłami przekazania więcej władzy obywatelom i krytyki niesprawnej administracji państwowej, która w skrajnym wydaniu ze strony Ligi Północnej (*Lega Nord*), najsłabszego ogniwa w tej koalicji, przejawiała się w oskarżeniach o okradanie ciężko pracującej Północy z wypracowanych przez nią dochodów („*Roma ladrona*”) i postulatach zastąpienia dotychczasowego ustroju przez federację regionów.

Najwyższym organem władzy w regionie jest Rada Regionalna (*Consiglio regionale*), na Sycylii – Zgromadzenie Regionalne (*Assemblea regionale*). Rada wybierana jest przez społeczność regionu w głosowaniu powszechnym, bezpośrednim, wolnym i tajnym (*suffragio universale con voto diretto, libero e segreto*) na kadencję 5-letnią zarówno w regionach o statucie zwyczajnym (*regioni a statuto ordinario*), jak i w regionach autonomicznych (*regioni a statuto speciale*).

Art. 127 Konstytucji w brzmieniu obowiązującym przed 8 listopada 2001 dość szczegółowo precyzował zasady kontroli zgodności uchwał Rady Regionalnej z przepisami prawa. Uchwały Rady Regionalnej wymagały podpisu (*visto*) Komisarza rządu, aby mogły wejść w życie. Komisarz miał na to 30 dni. Badał każdą uchwałę pod względem zgodności z obowiązującym prawem i w przypadku stwierdzenia takiej niezgodności lub wątpliwości w tej sprawie na jego wniosek Rada Ministrów kierowała do Rady umotywowany wniosek o ponowne jej rozpatrzenie. Jeśli Rada Regionalna podtrzymała wcześniejsze stanowisko i ponownie podjęła kwestionowaną uchwałę absolutną większością głosów, Rada Ministrów kierowała ją do Trybunału Konstytucyjnego (*Corte costituzionale*), którego orzeczenia są ostateczne. Funkcję Komisarza rządu sprawuje zwykle prefekt prowincji, w której znajduje się stolica (*capoluogo*) danego regionu.

Artykuł ten został jednak zmieniony i radykalnie uproszczony. W nowym brzmieniu Art. 127 ustęp 1 przewiduje, że w przypadku, gdy rząd uzna, iż jakaś ustawa regionalna (*legge regionale*)

wykracza poza kompetencje regionu (*ecceda la competenza della Regione*), może skierować wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie jej legalności i zgodności z Konstytucją w ciągu 60 dni od jej opublikowania (*può promuovere la questione di legittimità costituzionale entro sessanta giorni dalla sua pubblicazione*). Ustęp 2 tego artykułu przyznaje identyczne prawo Radzie Regionalnej w stosunku do ustaw i innych państwowych aktów prawnych mających moc ustawy (*una legge o un atto avente valore di legge dello Stato*) a także w stosunku do uchwał innych Rad Regionalnych. Umocnia to jeszcze bardziej pozycję Rady Regionalnej, ogranicza natomiast uprawnienia nadzorcze przysługujące poprzednio rządowi.

Funkcje władzy wykonawczej sprawuje zarząd regionu (*giunta regionale*), wybierany przez Radę na okres kadencji, złożony z przewodniczącego oraz od 6 do 12 członków (asesorów), którzy odpowiadają za określoną problematykę w działalności władz regionu i kierują stosownymi biurami w strukturze administracji regionalnej.

Przewodniczący *giunty* reprezentuje region, promulguje ustawy i rozporządzenia regionalne, zwołuje i przewodniczy posiedzeniom *giunty*, ustalając także ich porządek dzienny, kieruje wykonywaniem funkcji administracyjnych delegowanych przez państwo na rzecz regionu, reprezentuje władze regionu w sądzie oraz wykonuje wszelkie inne funkcje określone w konstytucji, w statucie oraz regionalnych przepisach prawnych. Przewodniczący wyznacza też jednego z członków *giunty* do zastępowania go w razie nieobecności lub niemożności wypełniania tej funkcji (*assenza o impedimento*) a innego do pełnienia funkcji sekretarza (*segretario*) podczas jej obrad.

Od 1 stycznia 1999 roku weszła w życie nowa ustawa przewidująca bezpośredni wybór przewodniczącego regionu w głosowaniu powszechnym obywateli danego regionu posiadających czynne prawo wyborcze, co zdecydowanie wzmocniło jego pozycję, zarówno we władzach regionu, jak i w stosunku do władzy centralnej oraz jednostek niższego szczebla.

Te bardzo szerokie kompetencje uzyskane przez regiony wywołały nawet pewne wątpliwości, czy nie spowoduje to ograniczenia kompetencji prowincji i gmin. Ze strony rządu wysunięte zostały też obawy, czy nie będzie to prowadzić do nierówności sytuacji obywateli mieszkających w poszczególnych regionach w zakresie np. świadczeń emerytalno-rentowych ustalanych na podstawie ustaw regionalnych oraz czy nie zrodzi to konfliktów między uprawnieniami organów państwowych a regionalnych. Wątpliwości takie wyraził ostatnio włoski minister Spraw Wewnętrznych Claudio Scajola, przedstawiając na posiedzeniu Komisji Spraw Konstytucyjnych Izby Deputowanych skutki nowego Tytułu V Konstytucji wprowadzonego ustawą konstytucyjną nr 3 z 2001 roku (*Il Sole 24 Ore*, 2002, 17 marzo, p. 5).

Mimo tak szerokich uprawnień przekazanych regionom władze centralne zachowały odpowiednie instrumenty kontroli a w razie potrzeby także nacisku. W ich gestii pozostaje obsadzanie swych przedstawicieli na lukratywnych stanowiskach zarządzających (*amministratori delegati*) w wielkich korporacjach przemysłowych z udziałem kapitału państwowego. Władzom centralnym podlega bezpośrednio aparat porządku publicznego (MSW). Oprócz uprawnień wynikających z omówionego powyżej Art. 120 Konstytucji także Art. 126 daje Prezydentowi Republiki prawo rozwiązania (*scioglimento*) Rady Regionalnej i odwołania (*rimozione*) przewodniczącego zarządu regionu w przypadku popełnienia czynów stanowiących naruszenie Konstytucji albo poważne naruszenie prawa (*che abbiano compiuto atti contrari alla Costituzione o gravi violazioni di legge*). Tego rodzaju decyzje mogą zostać podjęte także z powodu zagrożenia bezpieczeństwa kraju (*per ragioni di sicurezza nazionale*).

O tym, że powyższe uprawnienia nie są tylko papierowe, może świadczyć chociażby fakt rozwiązania Rady Komunalnej w miejscowości Santa Maria La Carità dekretem Prezydenta Republiki z 8 lutego 2002 na wniosek ministra Spraw Wewnętrznych zaakceptowany uchwałą Rady Ministrów z powodu powiązań z miejscową *camorra*, rażących naruszeń prawa budowlanego i przeprowadzania przetargów publicznych w sposób faworyzujący firmy powiązane z *camorra* oraz powierzenie zarządu komuną 3-osobowej komisji nadzwyczajnej (*commissione straordinaria*) powołanej na okres 18 miesięcy i wyposażonej we wszystkie uprawnienia przysługujące władzom komunalnym.

Porównując uprawnienia władz regionalnych we Włoszech oraz administracji centralnej i samorządowej na szczeblu województwa w Polsce, łatwo dostrzec dość daleko idące różnice. Podczas gdy we Włoszech przedstawiciele władzy centralnej w terenie (*commissario del governo* - komisarz rządu) dysponują głównie narzędziami nadzoru i kontroli w stosunku do organów samorządu regionalnego, to w Polsce wojewodowie mają nadal ogromny zakres władzy i związany z tym liczny aparat administracyjny stanowiący zaplecze do wypełniania szerokich kompetencji decyzyjnych i wykonawczych wojewody, nieporównywalnych z uprawnieniami w tym zakresie włoskiego komisarza rządu.

Nieco mniejsze dysproporcje są na średnim szczeblu samorządu – prowincji, ale i tu pozycje władzy centralnej w Polsce są zdecydowanie silniejsze, niż we Włoszech.

Tłumacz, używając w tłumaczeniu terminologicznych ekwiwalentów, musi mieć na uwadze fakt, że choć system podziału terytorialnego we Włoszech i w Polsce wykazuje daleko idące podobieństwa, to w Polsce nadal mamy w terenie znacznie więcej państw, niż samorządu.

Nie przekreśla to jednak generalnej zasady, że tłumacz wszędzie tam, gdzie to jest możliwe, powinien stosować w tłumaczeniu ekwiwalenty terminowe zrozumiałe dla języka, na który tłumaczy, przytaczając w nawiasie oryginalne nazwy przy pierwszym ich wystąpieniu.

Terminologia porównawcza jednostek podziału terytorialnego państwa
oraz organów administracji rządowej i organów samorządowych
w językach polskim i włoskim

RZĄDOWA ADMINISTRACJA TERYTORIALNA WOJEWÓDZTWO WOJEWODA WICEWOJEWODA URZĄD WOJEWÓDZKI	AMMINISTRAZIONI PERIFERICHE DELLO STATO REGIONE COMMISSARIO DEL GOVERNO VICE COMMISSARIO DEL GOVERNO UFFICIO TERRITORIALE DEL GOVERNO NEL CAPOLUOGO DELLA REGIONE
KOLEGIUM DORADCZE PRZY WOJEWODZIE	CONFERENZA PERMANENTE, RIUNIONI DI COORDINAMENTO, RIUNIONI PERIODICHE
POROZUMIENIE WOJEWODY Z ZARZĄDAMI GMIN, POWIATÓW LUB WOJEWÓDZTW	CONVENZIONE TRA LA AMMINISTRAZIONE DELLO STATO E LA REGIONE
STATUT WOJEWÓDZTWA	STATUTO DELLA REGIONE
ORGANY WOJEWÓDZTWA	ORGANI DELLA REGIONE
SEJMIK WOJEWÓDZTWA	CONSIGLIO REGIONALE
REGULAMIN SEJMIKU	REGOLAMENTO DEL CONSIGLIO REGIONALE
PRZEWODNICZĄCY SEJMIKU	PRESIDENTE DELLA REGIONE
WICEPRZEWODNICZĄCY SEJMIKU	VICE-PRESIDENTE DEL CONSIGLIO REGIONALE
RADNY WOJEWÓDZTWA	CONSIGLIERE REGIONALE
ZARZĄD WOJEWÓDZTWA	GIUNTA REGIONALE
WICEPRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU WOJEW.	VICE-PRESIDENTE DELLA GIUNTA REGIONALE
CZŁONEK ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA	ASSESSORE (COMPONENTE LA GIUNTA REGIONALE)
BIURO ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA	UFFICI REGIONALI
MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA	PRESIDENTE DELLA REGIONE
URZĄD MARSZAŁKOWSKI	UFFICIO DI PRESIDENZA DELLA REGIONE
ASYSTENT MARSZAŁKA	ASSISTENTE DEL PRESIDENTE DELLA REGIONE
KANCELARIA MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA	CANCELLERIA DI PRESIDENZA DEL
RZECZNIK PRASOWY MARSZAŁKA	
BIURO SEJMIKU	
WOJEWÓDZKI DZIENNIK URZĘDOWY	

<p>UCHWAŁA SEJMIKU KOMISJE STAŁE (DORAŻNE) SEJMIKU</p> <p>ZWOŁANIE SESJI SEJMIKU ZARZĄD KOMISARYCZNY</p> <p>REFERENDUM RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH (we Włoszech istnieje na szczeblu regionu, prowincji i komuny)</p> <p>POWIAT ORGANY POWIATU STAROSTA ZARZĄD POWIATU RADA POWIATU STAROSTWO POWIATOWE (Prefekt – przedstawiciel rządu w prowincji i</p> <p>w zakresie bezpieczeństwa publicznego w prowincji)</p> <p>GMINA WÓJT BURMISTRZ PREZYDENT MIASTA ZARZĄD GMINY CZŁONEK ZARZĄDU GMINY RADA GMINY PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY</p> <p>KOMISJE RADY GMINY SEKRETARZ GMINY URZĄD GMINY DZIELNICA (w ramach gminy) DYREKTOR DZIELNICY</p> <p>ZWYKŁY ZARZĄD ZWIĄZEK KOMUNALNY GMIN GÓRSKICH</p> <p>SOŁTYS</p>	<p>CONSIGLIO REGIONALE PORTAVOCE DEL PRESIDENTE DEL CONSIGLIO REGIONALE UFFICI DEL CONSIGLIO REGIONALE BOLLETTINO UFFICIALE DELLA REGIONE DELIBERAZIONE DEL CONSIGLIO REGIONALE COMMISSIONI PERMANENTI (TEMPORANEE) DEL CONSIGLIO REGIONALE CONVOCAZIONE DEL CONSIGLIO REGIONALE COMMISSIONE STRAORDINARIA (COMMISSIONE DI TRE CITTADINI) REFERENDUM DIFENSORE CIVICO (REGIONALE, PROVINCIALE, COMUNALE) PROVINCIA ORGANI DELLA PROVINCIA PRESIDENTE DELLA GIUNTA PROVINCIALE GIUNTA PROVINCIALE CONSIGLIO PROVINCIALE UFFICIO PROVINCIALE PREFETTO (rappresentante del potere esecutivo nella provincia, autorità provinciale di pubblica sicurezza) COMUNE SINDACO SINDACO SINDACO GIUNTA COMUNALE ASSESSORE CONSIGLIO COMUNALE PRESIDENTE DEL CONSIGLIO COMUNALE COMMISSIONI CONSIGLIARI SEGRETARIO DEL COMUNE UFFICI COMUNALI CIRCOSCRIZIONE COMUNALE PRESIDENTE DELLA CIRCOSCRIZIONE COMUNALE AMMINISTRAZIONE ORDINARIA COMUNITÀ MONTANA (związek kilku gmin górskich położonych np. w jednej dolinie) (brak odpowiednika)</p>
---	---

Bibliografia:

- 1 Całus, A. (1992). *Przewodnik po źródłach i podstawowych instytucjach prawa prywatnego (handlowego) w systemach prawnych Europy kontynentalnej, Wlk. Brytanii i USA*. Warszawa: Wyd. Międzyn. Szk. Menadż., s. 44-47, 93-96, 151-166.
- 2 Cantone, L. i O. (1999). *Avvocato di me stesso. Il libro per conoscere i nostri diritti e doveri*. Parte 11^a, *La Burocrazia*; Parte 12^a, *Il Dizionario*, pagg. 515-631, Colognola ai Colli (VR): Demetra
- 3 Galgano, F., Inzitari, B. (1997). *Codice civile e leggi complementari*, 2 ed., Padova: CEDAM, § 26. Pubblica amministrazione, 1197-1207.
- 4 *La Costituzione della Repubblica Italiana* (1996). Insetto redazionale allegato a „Panorama” n. 22 (1573) del 6/6/1996, Milano: Mondadori.
- 5 Decreto del Presidente della Repubblica del 17 maggio 2001, n. 287: Disposizioni in materia di ordinamento degli uffici territoriali del Governo, ai sensi dell’art. 11 del decreto legislativo 30 luglio 1999, n. 300, [w:] *Gazzetta Ufficiale* del 17 luglio 2001, n.164, serie generale.
- 6 *Dizionario delle istituzioni e dei diritti del cittadino*. (1996) a cura di L. Violante, Roma Ed. Riuniti,.
- 7 *Dizionario economico finanziario e contabile* (1992), a cura di G. De Luca e A. Verrilli, Napoli: Ed. Simone.
- 8 *Il Federalismo Amministrativo. Il testo del decreto legislativo recante „Ulteriore conferimento di funzioni e compiti amministrativi dello Stato alle regioni e agli enti locali in attuazione del Capo I della legge 15 marzo 1997, n. 59”* approvato definitivamente dal Consiglio dei ministri, *Il Sole 24 Ore* del 4 e del 5 aprile 1998.
- 9 *Il Libro dei fatti 1999* (1999), Roma: ADN Kronos Libri.
- 10 *Leksykon samorządu terytorialnego* (1999), pod red. M. Chmaja, , Warszawa: Oficyna Wyd. Graf-Punkt.
- 11 Machelski, Z. (1989), „Włochy”, w: A. Jamroz (red.), *Systemy polityczne rozwiniętych krajów kapitalistycznych*, Warszawa, 314-355.
- 12 Melis, G. (1996). *Storia dell’amministrazione italiana. 1861-1993*, Bologna: Il Mulino
- 13 Merlini, S., „Comuni e „riforma di governo”. Elezione diretta dei sindaci e trasformazione del principio di autonomia locale”. in: *Quaderni costituzionali*, Bologna, 1986, N. 1, pag. 65 – 88.
- 14 Orłowski, W., Skrzydło, W., *Ustrój polityczny Republiki Włoskiej*, [w:] Gdulewicz E. i inni, *Ustroje państw współczesnych*, Wyd. UMCS, Lublin 1997, s. 55-94.
- 15 Onida, V. (1986). „La riforma dei comuni e delle province e il difficile rapporto fra regioni ed enti locali”, in: *Quaderni costituzionali*, Bologna, N. 1, 53 – 63.
- 16 „Statuto della Provincia di Gorizia. Approvazione, integrazioni e modifiche ai sensi della legge 3 agosto 1999”, n. 265. Deliberazione n. 44 prot. n. 24997/99 approvata dal Consiglio provinciale nella seduta del 17 dicembre 1999, *Bollettino Ufficiale della Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia*, n° 21 del 24 maggio 2000.
- 17 *Statuto della Regione Toscana*, approvato dal Consiglio nella seduta dell’11 novembre 1997, dostępny na stronie internetowej <http://www.regione.toscana.it>
- 18 Vandelli, L.(1986). „Gli organi di governo dei comuni e delle province. Prospettive di riforma dopo il testo della Commissione affari costituzionali del Senato”, in: Bologna: *Quaderni costituzionali*, N. 1, pag. 115 – 139.
- 19 Zakrzewska, J. (1986)., *Ustrój polityczny republiki włoskiej*, Warszawa: KAW.